

**Sprawozdanie z konferencji
„»nur Frauen können Briefe schreiben«
Facetten weiblicher Briefkultur nach 1750“
(Kraków, 3–5.3.2017)**

W dniach 3–5 marca 2017 roku w gmachu Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pod tytułem „»nur Frauen können Briefe schreiben« Facetten weiblicher Briefkultur nach 1750”. Jej organizatorami były: Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Śląskiego oraz Instytut Filologii Germańskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, a współorganizatorami – Interdyscyplinarny Zespół Badawczy „Badania nad kulturą dawną” i Uniwersytet w Lipsku.

W obradach uczestniczyli prelegenci reprezentujący zarówno krajowe ośrodki akademickie (np. Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Zielonogórski oraz Uniwersytet Opolski), jak i badacze z jednostek zagranicznych (m.in. Ohio State University, University of Georgia, Universität Paderborn, Friedrich-Schiller-Universität Jena, Universität Leipzig, Universität zu Köln, Università La Tuscia di Viterbo oraz UBC Vancouver).

Wykład otwarcia pt. „*Frauen Brief Literatur*“ – *Verschänkungen von Briefedition und Briefroman am Beispiel von Charlotte Schiller, geb. von Lengefeld (1766–1826)* wygłosiła Gaby Pailer, która zaprezentowała życie i twórczość żony Friedricha Schillera – Charlotte Schiller. Uczestnicy mogli posłuchać także referatu Marii Kłańskiej, która przedstawiła, opierając się na powieści C.M. Wielanda *Aristipp und einige seiner Zeitgenossen* postać wyemancypowanej autorki listów.

Barbara Becker-Cantarino, reprezentująca Ohio State University, dokonała analizy korespondencji Bettine von Arnim oraz Friedricha Carla

von Savigny, natomiast Hannelore Scholz-Lübbering przedstawiła nieopublikowane dotąd listy Sophie Tieck do jej brata Ludwiga Tiecka, wskazując na prowadzone przez nią oraz Renatę Dampc-Jarosz badania. Kolejne wystąpienia, które również miały charakter plenarny, ukazały kobiece listy z okresu XX wieku. Grażyna Barbara Szewczyk w swoim referacie nawiązała do korespondencji Gabriele Münter z Wassylm Kandinskim. Dieter Burdorf skupił się natomiast na listach Ingeborg Bachmann. Po jego wystąpieniu uczestnicy sympozjum kontynuowali obrady w sekcji poświęconej kobiecym listom z okresu oświecenia, podczas której swoje referaty przedstawili Victoria Gutsche, Jana Kittelmann oraz Marita Gruner, a także w sekcji ukazującej kwestie estetyczne w kobiecym piśmiennictwie. Referentami byli: Katrin Henzel, Anja Stehfest, Ingo Breuer, a także Giuliano Lozzi. Czwartkowe spotkanie zwieńczyła wystawa pt. „... pisać potrafią tylko kobiety”. *Kultura epistolarna kobiet po 1750*, dzięki której uczestnicy mogli zapoznać się ze zgromadzonymi w Bibliotece Jagiellońskiej manuskryptami z przełomu XVIII i XIX wieku.

Drugi dzień obrad rozpoczęła Marjanne Gooze, wygłaszając referat na temat częściowo zachowanej korespondencji Henriette Herz z Friedrichem Schleiermacherem. Katarzyna Jaśtał skupiła się z kolei na listach małżeństwa Hermanna i Lucie Pückler von Muskau z Rahel Varnhagen. Kolejna prelegentka – Ilse Nagelschmidt – w swoim odczycie pt. *Dem Leben standhalten* podjęła próbę analizy różnicy płci oraz koncepcji innego – kobiecego – pisania, opierając swoją tezę na korespondencji Christy Wolf. Interesującym punktem programu były wykłady plenarne koncentrujące się na spuściźnie literackiej i należących do niej zbiorach listów. Swoje referaty wygłosili Nikolaus Gatter, Hannah Lotte Lund oraz Jutta Weber, która zaprezentowała liczne zbiory listów znajdujących się w Bibliotece Państwowej w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin).

Następnie obrady toczyły się w sekcjach tematycznych poświęconych kobiecym listom stworzonym około 1848 roku oraz autorkom listów i ich korespondentom. W roli prelegentów wystąpili: Renate Sternagel, Gabriele Schneider, Wojciech Kunicki, Paweł Zarychta, Angelika Schneider oraz Beate Borowka-Clausberg. Swoje odczyty wygłosiły także: Anna Gajdis, Natalia Źarska oraz Magdalena Popławska.

Konferencyjne obrady w sobotę zwieńczyły referaty: Kariny Becker, Karoliny Rapp i Agnieszki Sowy, a podejmowana problematyka oscylowała wokół kwestii wyimaginowanej kobiecości u autorek listów.

5 marca sympozjum otworzyła Joanna Godlewicz-Adamiec, przedstawiając w swoim referacie listy kobiet sprzed 1750 roku. Renata Dampc-Jarosz ukazała literackie przyjaźnie w korespondencji z roku 1800. Wykład plenarny wygłosili także Michael Studemund-Halévy wraz z Juttą

Dick oraz Jadwiga Kita-Hubner i Johanna Bohley, które zaprezentowały korespondencję Helminy von Chézy i Amalie Schoppe, odnosząc się zarówno do funkcji kobiecego autorstwa, jak i wymiaru ich utworów. Ostatnim punktem niedzielnego programu były obrady w sekcjach poświęcone kobiecym listom na przełomie XIX i XX wieku. Swoje referaty odczytali: Anna Jagłowska, Marta Filipowska, Ewa Musiał oraz Agnieszka Sochal. Wyniki badań dotyczące listów XX wieku przybliżyli: Stephanie Bremerich, Gabriela Jelitto-Piechulik, Paweł Moskala oraz Christine Kaiser.

Celem konferencji była wymiana poglądów związanych z kobiecymi listami pisanyymi począwszy od XVIII wieku. Prezentowane zagadnienia pozwoliły zwrócić uwagę na formy kobiecego pisania, wielowymiarowość kobiecych listów oraz ich cechy przy uwzględnieniu przemian historycznych, społecznych i kulturowych. Eksploracje pozwoliły na ukazanie nowych aspektów zagadnienia, a wyniki badań prelegentów stały się przyczynkiem do niezwykle ożywionej dyskusji.

Magdalena Popławska
Uniwersytet Śląski w Katowicach